НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О. О. Богомольця

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ТА ПРОФІЛАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ

ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ
студентської науково-практичної конференції

Інноваційні підходи у наукових дослідженнях у сфері громадського здоров'я та профілактичної медицини: досягнення та перспективи

Київ – 2025

здоров’я. Європейське регіональне бюро і Світовий банк. URL: https://iris.who.int /handle/10665/366374.

4. Фінансування системи охорони здоров’я в Україні: реформа, стійкість і відновлення. Копенгаген: Європейське регіональне бюро ВООЗ; 2024. Ліцензія: CC BY-NC-SA 3.0 IGO

ТРАНСПЛАНТАЦІЯ РОГІВКИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ірина БЕСАРАБ, Наталія ЕРГАРД
Здобувач вищої освіти І курсу ННІГЗПМ
Науковий керівник: к. мед. н., доцентка

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Трансплантація рогівки/кератопластика – є важливим напрямом офтальмохірургії та реабілітації пацієнтів з бойовими травмами, що мають посттравматичний дефект рогівки ока, рубці після хірургічного втручання, інфекційних захворювань очей. Однак її розвиток в Україні стикається з численними структурними та організаційними проблемами.

Військових та цивільних пацієнтів, які потребують трансплантацію рогівки внаслідок отриманих травм, захворювань або ускладнень після операцій налічується близько 2000 щороку. Але медицина стикається з наявністю великого незадоволеного попиту через обмежені ресурси в технічному забезпеченні, нестачі донорського матеріалу через низьку культуру донорства, невеликою кількістю сертифікованих центрів трансплантації рогівки, відсутністю сучасної інфраструктури для зберігання та транспортування тканин. Прийняття у 2018 році Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» (далі – Закон), стимулював розвиток трансплантології в Україні [1]. З метою покращення якості трансплантації анатомічних матеріалів було створено та введено в дію Єдину державну інформаційну систему трансплантації (ЄДІСТ).

Варто зауважити, що відповідно до Наказу МОЗ України від 11.06.2021 р. №1184 було створено «ПЕРЕЛІК анатомічних матеріалів людини, призначених для виготовлення біоімплантатів, дозволених до вилучення у донора-трупа», відповідно до якого можна проводити трансплантацію очного яблука та його складових. Враховуючи анатомічну будову очного яблука та його складових, можна зазначити, що рогівка є складовою очного яблука і її трансплантація в Україні не заборонена.

Однак, на даний час відсутня інтеграція офтальмологічних відділень у загальну систему трансплантології, недостатня співпраця між регіональними лікарнями та спеціалізованими центрами, нерівномірний розподіл медичних послуг між регіонами, внаслідок чого багато пацієнтів продовжують направляти закордон для проведення їм кератопластики. Для розширення медичних послуг по кератопластиці в Україні необхідно централізувати спеціалізовані послуги у багатопрофільних медичних центрах, забезпечити доступ до сучасних медичних технологій, включаючи трансплантацію органів і тканин.

Вимоги до трансплантації, які прописані у Законі є недостатньо чіткими, що створює перепони для швидкого прийняття рішень у критичних ситуаціях. Презумпція незгоди ускладнює роботу медичних закладів: без згоди самого донора або його родичів трансплантація неможлива, навіть після смерті. Якщо брати для прикладу інші країни, то у Сінгапурі, Аргентині, Польщі, Бельгії, Австрії, Італії, Франції, Іспанії є презумпція згоди для всіх громадян, окрім тих, хто подає офіційну відмову [2-4].

Більшість трансплантацій рогівки є дорогими і не завжди покриваються державними програмами чи страховими компаніями [5-8]. Тому, для популяризації трансплантації в Україні, першим кроком можна запровадити національні інформаційні кампанії щодо важливості донорства тканин, інтегрувати програми популяризації донорства в освітні заклади та серед громадськості. Надалі створити регіональні центри трансплантації рогівки, а також включити трансплантацію рогівки до національних

програм медичних гарантій (ПМГ). Важливо забезпечити фінансування трансплантацій за рахунок державного бюджету та міжнародних грантів, оскільки вікова група потенційних пацієнтів – це чоловіки працездатного віку, для яких зорові функції визначальні в подальшій інтеграції в суспільство та уникнення інвалідизації. Необхідним є розробка та підтримка програм навчання для медичних працівників у сфері трансплантології з метою усунення кадрового дефіциту.

Позитивним є міжнародний досвід у США, Німеччині, Австрії, Ізраїлі та Індії, де налагоджена система банків тканин і транспортування донорського матеріалу, є національні програми зі створення офтальмологічних центрів доступу [3-8]. Україна може перейняти розробку єдиної мережі банків тканин. Однак, практична реалізація ускладнена низкою системних проблем, таких як: недостатнє фінансування, брак донорських матеріалів, юридичні аспекти та кадровий дефіцит. Для розв'язання цих питань необхідно реформувати систему охорони здоров'я у сфері трансплантології, популяризувати культуру донорства і створити сучасну інфраструктуру трансплантації.

Отже, трансплантації рогівки має велике значення для покращення якості життя пацієнтів, тому вона має стати невід'ємною частиною реформи охорони здоров'я з чіткою підтримкою на державному рівні. Залучення міжнародного досвіду, інвестування в інфраструктуру та популяризація донорства допоможуть створити ефективну систему трансплантації рогівки в Україні.

Список використаних літературних джерел:

1. Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 28, ст.232). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#Text

2. Наказ МОЗ України 11 червня 2021 року № 1184 «ПЕРЕЛІК анатомічних матеріалів людини, призначених для виготовлення

біоімплантатів, дозволених до вилучення у донора-трупа» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0970-21#n2

3. Grace Xiao , Brittany C Tsou, Uri S Soiberman, Christina R Prescott, Divya Srikumaran, Fasika A Woreta Keratoplasty in the United States: Trends and Indications From 2015 to 2020 Cornea 42(11):1360-1364, November 2023. DOI: 10.1097/ICO.0000000000003180

4. Katja Kirchner; Michael Lauerer; Eckhard Nagel Zeitschrift für Evidenz, Fortbildung und Qualität im Gesundheitswesen 2023-12. Journal article DOI: 10.1016/j.zefq.2023.08.001

5. Sunita Chaurasia, Rohit Dureja, Arvind Roy, Sujata Das The expanding roles of eye banks in India: Past, present, and future. DOI: 10.4103/IJO.IJO_2137_23

6. Venugopal Anitha, Radhika Tandon, Sushmita G Shah, Naveen Radhakrishnan, Sankalp Singh, Vanathi Murugesan, Veena Patwardhan, Meenakshi Ravindran Corneal blindness and eye banking: Current strategies and best practices DOI: 10.4103/IJO.IJO_1942_23

7. Toshiki Shimizu, Satoru Yamagami, Takahiko Hayashi The progress and future of corneal endothelial transplantation DOI: 10.1007/s10384-024-01083-1

8. Pasyechnikova N.V., Iakymenko S.A., Turchyn M.V., Buznyk O.I., Kostenko P.O. Use of keratoxenoimplant for therapeutic and therapeutic-and-tectonic keratoplasty in severe ocular burns and corneal ulcerations of various etiologies Journal of Ophthalmology. № 5, 201. [Ukraine] URL: https://www.ozhurnal. com/sites/default/files/2015-5-3.pdf